

СВІТОВИЙ БАНК В УКРАЇНІ

Огляд діяльності Світового банку в Україні

УКРАЇНА	2016
Населення, млн	42,6
ВВП, у поточних цінах, млрд дол. США	92,6
ВВП на душу населення, у поточних цінах, дол. США	2 174,0
Тривалість життя при народженні, у роках	71,2

Основні тези

- Економіка помірно зросла на 2,3 % у 2016 році, при цьому найбільше зростання припало на четвертий квартал (4,8 %) – період збирання сільськогосподарського врожаю. Рівень бідності суттєво збільшився у 2015 році, однак дещо скоротився у 2016 році внаслідок нижчого рівня інфляції та відновлення економічного зростання.
- За прогнозами, економічне зростання залишатиметься помірним – на рівні 2 % у 2017 році внаслідок впливу глобальної економічної кон'юнктури та вугільної й торговельної блокади в регіоні Донбасу на сході України. Щоб підвищити зростання до 4 % у середньостроковій перспективі, необхідні реформи, які б допомогли збільшити довіру інвесторів і конкурентоспроможність.
- Світовий банк співпрацює з урядом України з метою підтримки першочергових заходів реформування для подолання ключових структурних проблем, які зумовили нинішній стан економіки, і поліпшення надання базових державних послуг населенню.

Стислий огляд

За останні три роки Україна пережила низку гострих політичних, економічних проблем та проблем безпеки. Після народного повстання, відомого як «Євромайдан», яке відбулося в лютому 2014 року і призвело до відсторонення від влади попереднього президента, в Україні відбулася низка знакових подій, серед іншого – початок конфлікту на сході країни, а також президентські, парламентські та місцеві вибори.

Уряд, який взявся за виконання обов'язків у квітні 2016 року, заявив про продовження раніше розпочатих реформ і в травні 2016 року оприлюднив урядову програму та план дій із широким порядком денним реформ.

Починаючи з 2014 року, було проведено ключові реформи в низці галузей, серед іншого: проведення значної фіскальної консолідації, перехід до гнучкого обмінного курсу, реформування тарифів на електроенергію і системи соціальної допомоги, перехід на прозорішу систему державних закупівель, спрощення регулювання підприємницької діяльності, стабілізація та реструктуризація банківського сектора, прийняття пакету реформування системи охорони здоров'я, створення антикорупційних органів та запровадження декларування активів посадовими особами з одночасною протидією впливовим привілейованим колам, які продовжують чинити опір реформам.

Хоча все це – важливі кроки, потрібно ще багато чого зробити, зокрема, і в інших сферах. У майбутньому Україні знадобляться реформи на багатьох фронтах, щоб досягти сталого відновлення та спільного процвітання.

Світовий банк та Україна

Україна вступила до Світового банку в 1992 році. Протягом 25 років співпраці сукупний обсяг операцій банку в країні становив понад 10 млрд дол. США в рамках приблизно 70 проектів і програм.

У березні 2014 року, на прохання тодішнього уряду України, Група Світового банку негайно оголосила про підтримку програми реформ, покликаних спрямувати економіку України на шлях сталого розвитку.

Поточний портфель Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) включає вісім інвестиційних операцій обсягом приблизно 2,6 млрд дол. США та одну гарантію в сумі 500 млн дол. США.

Світовий банк нещодавно завершив нову Систематичну діагностику для України й нині готує нову Концепцію партнерства з країною, схвалення якої заплановано на 2017 рік.

Ключові сфери співпраці

У відповідь на кризу в Україні, у березні 2014 року Група Світового банку оголосила про надання додаткової фінансової та технічної підтримки Україні.

З 2014 року Група Світового банку надала Україні підтримку обсягом близько 5,5 млрд дол. США у вигляді серії з двох позик на політику розвитку (ППР), сімох нових інвестицій та однієї гарантії, спрямованих на вдосконалення ключових державних послуг, підтримку реформ і розвиток приватного сектора.

Світовий банк продовжує підтримувати першочергові реформи, покликані подолати ключові структурні передумови нинішньої економічної кризи в Україні та закласти фундамент для всебічного і стійкого зростання. Це включає дві серії операцій з підтримки

державного бюджету: серія мультисекторальних ППР (ППР-1, 750 млн дол. США – схвалено у 2014 році; ППР-2, 500 млн дол. США – схвалено у 2015 році) і ППР у галузі фінансового сектора (ФС) (ФСППР-1, 500 млн дол. США – схвалено у 2014 році; ФСППР-2, 500 млн дол. США – схвалено у 2015 році).

ПОРТФЕЛЬ ПРОЕКТІВ СВІТОВОГО БАНКУ

Кількість проектів: 8 інвестиційних операцій МБРР, плюс одна гарантія.

Загальна сума: 2,5 млрд дол. США, включаючи 148 млн. від Фонду Чистих Технологій (ФЧТ)

Проведення реформ за допомогою цих чотирьох операцій з підтримки бюджету сприяє зміцненню системи врядування, прозорості та підзвітності в державному секторі, а також стабільності в банківському секторі; зниженню витрат на ведення бізнесу; ефективному використанню обмежених державних ресурсів для надання високоякісних державних послуг у важливий для країни момент. Ці операції також підтримують українську владу в її намаганнях реформувати неефективну та несправедливу систему житлових субсидій і одночасно захистити бідні верстви населення від підвищення тарифів шляхом зміцнення системи соціальної допомоги.

Інвестиційні проекти Світового банку, як і раніше, спрямовані на поліпшення основних державних послуг, таких як централізоване теплопостачання, електропостачання, дорожня інфраструктура, водопостачання та водовідведення, охорона здоров'я та соціальний захист.

Світовий банк також підтримує Україну шляхом надання консультацій з питань розроблення та реалізації всебічних структурних реформ.

На додачу до фінансування низки поточних проектів у приватному секторі, Міжнародна фінансова корпорація (МФК) реалізує масштабну консультативну програму в Україні, працює над спрощенням регуляторної політики, поліпшенням інвестиційного клімату та енергоефективності, підвищенням конкурентоспроможності місцевих виробників харчових продуктів, допомагає відкривати нові ринки, а також забезпечує розширення доступу до фінансування

Останні тенденції економічного розвитку

Економіка помірно відновилася на 2,3 % у 2016 році, при цьому найбільше зростання припало на четвертий квартал (4,8 %) – період збирання сільськогосподарського врожаю. Рішучі реформи в часи безпрецедентних потрясінь у 2014 та 2015 роках дали змогу стабілізувати довіру. У результаті реальний ВВП помірно зріс на 2,3 % у 2016 році після сукупного скорочення на 16 % за попередні два роки. Ознаки потужнішого зростання в розмірі 4,8 %, рік до року, з'явилися в четвертому кварталі 2016 року і були значною мірою зумовлені високим урожаєм – сільське господарство зросло на 6 % у 2016 році загалом та на 18,4 % (рік до року) у четвертому кварталі.

Інші сектори продемонстрували відновлення з низьких рівнів у 2016 році: виробництво зросло на 3,6 %, будівництво – на 16,3 %, внутрішня торгівля – на 4 %, транспорт – на 3 %. Інвестиції в основний капітал продемонстрували значне відновлення – на 20 % від низької бази, зокрема – у виробниче обладнання та основні засоби, що свідчить про зміцнення довіри інвесторів. Однак загальний темп відновлення залишається помірним – суттєві недоліки спостерігаються в деяких сферах сектора послуг, включно з освітою, охороною здоров'я та фінансовими послугами. Потужніше відновлення також стримується слабким

внутрішнім попитом і продовженням конфлікту в східних регіонах країни.

Після значного збільшення у 2015 році рівень бідності, за оцінками, дещо скоротився у 2016 році. Поточні доходи населення значно зменшилися у 2015 році внаслідок глибокої рецесії та високого рівня інфляції. Помірна бідність (із застосуванням національної методології Світового банку для України) зросла з 15 % у 2014 році до 22 % у 2015 році, тоді як рівень бідності (до 5 дол. США на день у 2005 році за паритетом купівельної спроможності – ПКС) збільшився з 3,3 % у 2014 році до 5,8 % у 2015 році. У 2016 році реальні доходи домогосподарств, за оцінками, поліпшилися внаслідок стабілізації споживчих цін та помірного відновлення економічного зростання. Інфляція сповільнилася до 12,4 % у 2016 році із 43,3 % станом на кінець 2015 року внаслідок стабілізації обмінного курсу та належної монетарної політики, тоді як реальні заробітні плати зросли на 11,6 % (рік до року) у грудні 2016 року. Однак умови на ринку праці залишаються несприятливими – рівень безробіття за перші три квартали 2016 року становив 9,9 %.

Дефіцит поточного рахунку зріс до 3,8 % ВВП у 2016 році внаслідок збільшення імпорту напівфабрикатів і товарів виробничого призначення. Попри суттєве зменшення імпорту газу та інших мінералів, дефіцит товарообігу подвоївся у 2016 році внаслідок збільшення імпорту напівфабрикатів і товарів виробничого призначення. Більший приплив прямих іноземних інвестицій – здебільшого пов'язаний із рекапіталізацією банків – був достатнім для покриття дефіциту поточного рахунку в 2016 році.

Економічний прогноз

Перспективи економічного зростання залишаються слабкими через складний глобальний економічний клімат, тривалу

невизначеність, пов'язану з конфліктом на сході країни, і викликами, пов'язаними з проведенням реформ на багатьох фронтах в умовах складної політичної ситуації. Зростання прогнозується на рівні 1 % у 2016 році та на рівні 2 % у 2017 році.

Зниження реального курсу в поєднанні з реформами, призначеними для створення рівних умов для приватного сектора, поліпшення конкуренції та забезпечення доступу на ринок Європейського Союзу, як очікується, сприятиме експорту й розвитку зовнішньоторговельних секторів. Реформи з підвищення ефективності витрат допоможуть

створити фіскальний простір, необхідний для відновлення державних інвестицій, тоді як продовження реформ у банківському секторі сприятиме поступовому відновленню кредитування.

Цей прогноз залежатиме від серйозних ризиків, серед них, ескалації конфлікту, подальшого погіршення зовнішньої кон'юнктури, а також труднощів із проведенням реформ в умовах напруженої політичної ситуації. У світлі поступового відновлення економіки рівень бідності зменшуватиметься повільно й залишатиметься високим упродовж 2018 року.

СВІТОВИЙ БАНК В УКРАЇНІ

У центрі уваги

Світовий банк сприяє поліпшенню системи соціальної допомоги в Україні для сімей із низьким рівнем доходу в рамках виконання проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України». Цей проект охоплює кілька основних напрямків: розширення та сприяння у фінансуванні програми забезпечення гарантованого мінімального доходу (ГМД), поліпшення системи житлово-комунальних субсидій, упорядкування процедур нагляду й контролю, адміністративна модернізація, а також підтримка деінституціоналізації догляду за дітьми.

За останні два з половиною роки Проект безпосередньо співфінансував розширення програми ГМД з метою збільшення кількості бенефіціарів з 200 000 до 300 000 сімей, що нині становить понад 1 млн осіб. У рамках проекту було надано допомогу в створенні служби зі стимулювання та заохочення для бенефіціарів ГМД і внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з метою підтримки переходу працездатних одержувачів від отримання соціальної допомоги до працевлаштування. Надання таких послуг розпочнеться в 2017 році як пілотний проект у трьох регіонах; у межах пілотного проекту такими послугами скористаються 4 000 осіб. Запровадження пілотного проекту на національному рівні заплановано на 2019 рік.

У межах проекту більшість програм соціальної допомоги, пов'язаних з енергоспоживанням, було об'єднано в одну програму – програму житлово-комунальних субсидій, або ЖКС. Проект підтримав безпрецедентне розширення масштабів ЖКС в умовах підвищення тарифів на газ та електроенергію. Завдяки такому масштабному розширенню ЖКС з 1 млн до майже 6,7 млн домогосподарств станом на 1 березня 2017 року вдалося пом'якшити шок від зростання цін і сприяти дипломатичному прийняттю нових цін на енергоносії. Цього було досягнуто завдяки низці кардинальних кроків, що спростили процес звернення за субсидією та його адміністрування.

Розроблення ефективної економічної системи для виявлення та запобігання помилкам і шахрайству в системі соціальної допомоги є ще однією сферою, у якій надається допомога. Зменшення рівня збитків унаслідок помилок чи шахрайства дасть змогу зменшити видатки на соціальну допомогу й позитивно вплине на фіскальну сталість. Проект надає підтримку уряду України у створенні соціальної інспекції, здатної ефективно виявляти й коригувати невідповідності в системі виплати допомоги, пов'язані з помилками та шахрайством; у 2016 році уряд розпочав роботу в цьому напрямку, підготувавши законопроект про утворення такої інспекції. Починаючи з 2019 року, уряд може розраховувати на щорічну економію від удосконаленої програми контролю за помилками та шахрайством у сфері соціального забезпечення в межах від 0,1 до 0,2 % ВВП на рік.

Також було досягнуто прогресу у сфері деінституціоналізації догляду за дітьми. У місті Києві та Київській області було розпочато програму переходу від дитячих інтернатів до закладів сімейного типу для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів та дітей із вразливих сімей. Планується реформувати 15 дитячих інтернатів у цих двох регіонах і забезпечити догляд сімейного типу для 2500 дітей.